

Ministerstvo pôdohospodárstva SR
Dobrovičova č. 12, 812 66 BRATISLAVA
Štátna veterinárna a potravinová správa SR
Botanická č. 17, 842 13 Bratislava

***PLÁN ERADIKÁCIE INFEKČNEJ BOVINNEJ RINOTRACHEITÍDY (IBR/IPV)
NA SLOVENSKU NA ROK 2010***

Predložil:

MVDr. Ján Pliešovský, CSc.

Hlavný veterinárny lekár SR

Schválil:

Ing. Vladimír Chovan

Minister pôdohospodárstva SR

Bratislava, december 2009

1. Zákonné právomoci.
2. Finančné zabezpečenie.
3. Poučenie o chorobe a výklad pojmov.
4. História výskytu IBR na území Slovenskej republiky.
5. Systém hlásenia choroby.
6. Kontrolné mechanizmy.
7. Všeobecné zásady a metódy ozdravovania.
8. Diagnostika.
9. Premiestňovanie hovädzieho dobytku a klasifikácia chovov.
10. Rozsah vykonávaného monitoringu.
11. Úlohy orgánov štátnej správy pri eradikácií IBR.
12. Povinnosti chovateľa.
13. Individuálny program ozdravovania chovu.
14. Očkovanie proti IBR.
15. Štatúty chovov vhl'adom k IBR.
16. Prílohy.

Cieľom programu je ozdraviť chovy hovädzieho dobytku od IBR/IPV na celom území Slovenskej republiky.

Ozdravením chovov sa

- zlepši zdravotný stav
- znížia straty na produkcii
- odbúrajú obchodné prekážky v domácom ako aj zahraničnom obchode.

Program ozdravovania sa každoročne vyhodnocuje a na základe analýzy dosiahnutých výsledkov sa upravuje pre chovy ozdravené a chovy v ozdravovaní.

1. Záonné právomoci.

Právny rámec pre kontrolu IBR/IPV je obsiahnutý v týchto dokumentoch.

- zákon č. 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon č.39/2007 Z.z.")
- rozhodnutie Komisie 2007/584/ES z 21. augusta 2007, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie 2004/558 o zavedení smernice Rady 64/432/EHS týkajúcej sa dodatočných záruk v rámci spoločenstva pri obchodovaní s hovädzí dobytkom vzhľadom na IBR a schválenie programov na jej eradikáciu, navrhnutých niektorými členskými krajinami

2. Finančné zabezpečenie.

Finančné zabezpečenie plánu eradikácie IBR/IPV je zabezpečené z rozpočtu Ministerstva pôdohospodárstva SR, Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR a chovateľov.

- Štátna veterinárna a potravinová správa SR hradí diagnostiku choroby na klasifikáciu stád vo vzťahu k IBR (monitoring v ozdravených chovoch), úvodný (vstupný monitoring), záverečné vyšetrenia výskytu protilátok pri uznaní chovu za úradne bez výskytu IBR, záverečné vyšetrenia pred ukončením ozdravovacieho procesu, potrebné na uznanie chovu za chov bez výskytu IBR a konvenčnú vakcínu proti IBR
- chovateľ hradí úkony súvisiace s vakcináciou zvierat a monitoring vykonávaný v priebehu ozdravovania chovu na kontrolu priebehu ozdravovania.

3. Poučenie o chorobe a výklad pojmov

IBR/IPV je choroba hovädzieho dobytku, ktorej pôvodcom je vírus z čeľade *Herpesviridae*. Táto choroba sa vyskytuje väčšinou v latentnej forme vo všetkých oblastiach Slovenska a je diagnostikovaná na základe výskytu protilátok. Ojedinele (v roku 2003 – 14 prípadov) dochádza ku klinickým prejavom ochorenia. Choroba nie je prenosná na človeka.

Ide o chorobu, ktorá je uvedená na zozname chorôb podliehajúcich hláseniu Medzinárodného úradu pre nákazy zvierat OIE. Prirodzeným hostiteľom, rezervoárom a šíriteľom vírusu je hovädzí dobytok. Hlavným zdrojom nákazy sú choré zvieratá v akútnom štádiu choroby a zvieratá v latentnom štádiu infekcie. Vylučovanie vírusu môže predchádzať objaveniu sa klinických príznakov. Zvieratá v latentnom štádiu infekcie nevylučujú vírus permanentne, avšak v priebehu

celého života, najmä počas stresu (napr. pôrod, vysoká úžitkovosť, transport) môže u nich dojsť k opätovnému vylučovaniu vírusu a tieto zvieratá sú zdrojom infekcie v chove.

V súčasnosti dostupné vakcíny na trhu zabraňujú hlavne klinickým prejavom choroby, znižujú množstvo vylučovania vírusu pri akútnej infekcii a u zvierat latentne infikovaných zabraňujú reaktivácii latentnej infekcie a vylučovaniu vírusu. Účinok vakcinácie u latentne infikovaných zvierat je dôležitým z hľadiska ozdravovania chovov, lebo zabezpečuje, že po odznení infekcie v chove nedochádza k cirkulácii terénneho vírusu v populácii hovädzieho dobytku a infikované plemennice sú schopné produkovať zdravé potomstvo, ktoré sa stáva základom pre ozdravenú populáciu zvierat. Vakcináciu a revakcináciu v chove je možné ukončiť až po odsunutí posledného infikovaného zvieratá z chovu.

Inkubačná doba je rozličná a závisí od spôsobu infekcie. Všeobecne sa uvádza 2 – 6 dní pri infekciách (Medzinárodný zákonník zdravia zvierat OIE stanovuje dĺžku inkubačnej doby na 21 dní). Ochorenie poznáme v dvoch klinických formách - respiračnej a genitálnej. Vstupnou bránou infekcie sú epitelové bunky nosovej, tracheálnej, vaginálnej a prepuciálnej sliznice a spojovka. Vírus IBR je schopný vyvolať i infekciu plodu a abort. V novoinfikovaných chovoch sa vírus zvyčajne šíri veľmi rýchlo zo zvieratá na zviera ich priamym kontaktom. Šírenie je možné prostredníctvom semena, sekrétmi respiratórneho a pohlavného aparátu a transplacentálne. Vírus sa tiež prenáša kontaminovaným stielvom, ošetrovateľmi, nástrojmi a ďalšími predmetmi, s ktorými prichádzajú zvieratá do kontaktu.

Základné pojmy

- *infekčná boviná rinotracheitída / infekčná pustulárna vulvovaginitída (IBR/IPV)*, nakažlivé ochorenie hovädzieho dobytku, postihujúce dýchací alebo pohlavný aparát
- *infikované zviera* – zviera akútne infikované vírusom IBR s virémiou, alebo zviera s protilátkami proti terénnemu vírusu IBR, alebo s protilátkami proti vakcinačnému kmeňu konvenčnej vakcíny
- *úvodný (vstupný) monitoring* – základné vyšetrenie chovu hovädzieho dobytku na zistenie štatútu chovu
- *záverečné vyšetrenie* – vyšetrenie zvierat po negatívnom úvodnom monitoringu, vyšetrenie zvierat na záver ozdravovacieho programu pri uznávaní chovu za chov bez výskytu IBR alebo za chov úradne bez výskytu IBR.
- *konvenčná vakcína* – vakcína s kompletným vírusom BHV1
- *markerová (značená) vakcína* – vakcína s chýbajúcim glykoproteínom gE
- *základná vakcinácia* – imunizácia podľa návodu výrobcu na dosiahnutie imunity, u doposiaľ nevakcinovaných zvierat
- *primovakcinácia* – úvodná vakcinácia zvierat u doposiaľ nevakcinovaných zvierat
- *revakcinácia* – nasledujúca/nasledujúce vakcinácia/vakcinácie po primovakcinácii
- *konvenčný ELISA test* – test na dôkaz protilátok proti celému vírusu BHV1
- *IBR gE ELISA test* – špecifický test, ktorý dokáže rozlíšiť protilátky vytvorené po vakcinácii markerovou vakcínou od protilátok vytvorených po terénnej infekcii, resp. po vakcinácii konvenčnou vakcínou
- *aktívne ohnisko* – chov s akútne infikovanými jedincami, izolovaný vírus BHV1 v chove, na základe úvodného (vstupného) monitoringu všetky vekové kategórie sú infikované
- *kludové (latentné) ohnisko* – chov v ktorom nie je infekcia detekovaná vo všetkých vekových kategóriách
- *kritický vek* – vek najmladšej skupiny zvierat v chove u ktorých boli detekované protilátky proti celému vírusu BHV1 a všetky staršie zvieratá pokladáme za infikované
- *indikátorová skupina* – kontrolná skupina zvierat bez protilátok proti terénnemu vírusu IBR, ktorá sa má pravidelne monitorovať

4. História výskytu IBR na území Slovenskej republiky

Na základe rozhodnutia Ústrednej protinákazovej komisie SR zo dňa 1. 6. 1995 Štátna veterinárna správa SR vypracovala program ozdravovania od IBR/IPV vo vybraných chovoch hovädzieho dobytká, ktorý bol na základe pripomienok dňa 3. 12. 1996 aktualizovaný.

O ozdravovanie v roku 1996 prejavilo záujem 48 chovateľov, v roku 1997 sa zvýšil počet ozdravovaných chovov na 119, v roku 1998 poklesol počet ozdravovaných chovov na 76 v dôsledku zániku chovov resp. nedostatku finančných prostriedkov, v roku 1999 sa znížil na 69, v roku 2000 ozdravovalo 71, v roku 2001 sa počet zvýšil na 94 chovov, v roku 2002 sa znížil na 93 chovov a v roku 2003 poklesol na 85 chovov, v ktorých bolo ustajnených 55 899 kusov hovädzieho dobytká. V roku 2004 to bolo 91 chovateľov s 55 810 kusmi hovädzieho dobytká.

Ozdravovanie nebolo povinné a náklady na ozdravovanie hradil chovateľ a časť nákladov refundovalo MP SR.

Štátna veterinárna a potravinová správa SR uhrádzala len potvrdenie výskytu choroby v chove z finančných prostriedkov určených na veterinárnu prevenciu a ochranu štátneho územia.

Stav ozdravovania v roku 2006:

V rámci úvodného – vstupného monitoringu v roku 2006 stav bol nasledovný:

Vyšetrenie na celkové protilátky proti vírusu IBR (konvenčná ELISA):

▪ počet vyšetrených fariem	4.598
▪ počet vyšetrených zvierat	87.208
▪ počet pozitívnych fariem	1.560
▪ počet pozitívnych zvierat	27.600

Vyšetrenie vo vakcinovaných chovov markerovou vakcínou (IBR gE ELISA):

▪ počet vyšetrených fariem	489
▪ počet vyšetrených zvierat	20.790
▪ počet pozitívnych fariem	296
▪ počet pozitívnych zvierat	4.862

Stav ozdravovania v roku 2007:

V rámci úvodného – vstupného monitoringu a po záverečných vyšetreniach v rokoch 2006 a 2007 stav bol nasledovný:

❖ Chovy úradne bez výskytu	
▪ Malé chovy	3.584
▪ Stredné chovy	460
▪ Veľké chovy	116
❖ Chovy bez výskytu – chovy ozdravené	
▪ Malé chovy	1
▪ Stredné chovy	11
▪ Veľké chovy	31

❖ Chovy ozdravované	
▪ Malé chovy	328
▪ Stredné chovy	207
▪ Veľké chovy	716
❖ Chovy po úvodnom monitoringu neozdravované a chovy s neznámym štatútom	
▪ Malé chovy	2.433
▪ Stredné chovy	380
▪ Veľké chovy	306

Stav ozdravovania v roku 2008:

V rámci úvodného – vstupného monitoringu a po záverečných vyšetreniach v roku 2008 stav bol nasledovný:

❖ Chovy úradne bez výskytu	
▪ Malé chovy	4.220
▪ Stredné chovy	453
▪ Veľké chovy	111
❖ Chovy bez výskytu – chovy ozdravené	
▪ Malé chovy	3
▪ Stredné chovy	20
▪ Veľké chovy	38
❖ Chovy ozdravované	
▪ Malé chovy	325
▪ Stredné chovy	371
▪ Veľké chovy	934
❖ Chovy nevyšetrené	
▪ Malé chovy	2.622
▪ Stredné chovy	70
▪ Veľké chovy	0

5. Systém hlásenia choroby

Na základe § 37 ods. 2 písm. a) zákona č. 39/2007 Z.z. je vlastník, držiteľ zvierat povinný bezodkladne hlásiť orgánu veterinárnej správy každé podozrenie na chorobu a úhyn zvierat'a a umožniť jeho vyšetrenie.

V prípade porušenia zákona, dopustí sa vlastník, držiteľ podľa § 48 predmetného zákona priestupku a podľa § 50 správneho deliktu.

6. Kontrolné mechanizmy

Základnou podmienkou pri ozdravovaní je identifikácia zvierat, ktorá je stanovená § 19 zákona č. 39/2007 Z.z. a Vyhlášky MP SR 372/2007, kde je ustanovené, že zvieratá musia byť identifikované - označené a ich identifikačné údaje sa musia viesť v individuálnom registri zvierat na každej farme. Chov – farma a zvieratá musia byť registrované v CEHZ.

7. Všeobecné zásady a metódy ozdravovania

- ozdravovanie sa vykoná na celom území SR
- ozdravovanie je plánované približne na 7 rokov
- organizačne je zabezpečené tak, aby sa k stanovenému termínu ozdravili väčšie územné celky – región, kraj (metodickým usmerňovaním a koordináciou postupu ozdravovania na úrovni SR, kraja a regiónu)
- základom ozdravovania je eliminačná metóda s použitím vakcinácie, založená na prirodzenej obmene stáda tak, aby vlastníkom zvierat neboli spôsobené vysoké škody v dôsledku výpadku produkcie
- dôležitým prvkom ozdravovania je dodržiavanie podmienok na ochranu chovov pred chorobami
- jednotnosť postupu na celom území SR je zabezpečená vypracovaním individuálnych ozdravovacích programov chovateľom a odsúhlasením príslušnou regionálnou veterinárnou a potravinovou správou
  - o v úlohách individuálnych programov musia byť zohľadnené všetky skutočnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť ozdravovanie
  - o všetky úlohy musia byť termínované s určením zodpovedných osôb
  - o všetky premiestnenia sa môžu vykonať len so súhlasom úradného veterinárneho lekára
  - o zmeny v ozdravovacom pláne sa môžu vykonať len so súhlasom regionálnej veterinárnej a potravinovej správy na základe písomnej žiadosti chovateľa.

8. Diagnostika

Diagnostiku vykonávajú Štátne veterinárne a potravinové ústavy v Bratislave, Dolnom Kubíne, Košiciach a Štátny veterinárny ústav vo Zvolene. Referenčným laboratóriom je ŠVÚ Zvolen. Ak sa v chove, ktorý bol uznaný za chov bez IBR alebo úradne bez IBR potvrdí serologická pozitivita na terénny vírus IBR, laboratórnu diagnostiku v tomto chove ďalej vykonáva len referenčné laboratórium.

9. Premiestňovanie hovädzieho dobytku a klasifikácia chovov.

I. Všeobecné ustanovenia

Premiestňovanie hovädzieho dobytku a zárodočných produktov možno vykonať len v súlade s klasifikáciou chovov, ktorá sa vykonáva na účely prevencie a kontroly IBR podľa zdravotnej situácie v chove vo vzťahu k tejto chorobe. Premiestňovanie podlieha veterinárnej kontrole.

1. Hovädzí dobytok určený na ďalší chov a produkciu do stáda v ozdravovaní, a ktorý nepochádza z chovu úradne bez výskytu IBR, alebo z chovu bez výskytu IBR

- a) musí pochádzať z chovu, v ktorom nebol zaznamenaný klinický alebo patologický prejav IBR za posledných 12 mesiacov;
- b) 30 dní pred premiestnením boli zvieratá izolované v zariadení schválenom RVPS a ani jedno zo zvierat v tomto zariadení nejavilo klinické príznaky IBR počas tohto obdobia;

c) tieto a všetky ostatné zvieratá v tomto zariadení mali negatívne výsledky sérologického testu krvných vzoriek, a test sa nevykonával na vzorkách odobratých skôr ako 21 dní po umiestnení zvierat do zariadenia a zisťoval nasledovné protilátky:

i) v prípade vakcinovaných zvierat markerovou vakcínou na protilátky proti gE-glykoproteínu vírusu IBR

alebo

ii) v prípade nevakcinovaných zvierat protilátky proti celému vírusu IBR.

2. Pokiaľ chovy nespĺňajú bod 1, môžu RVPS povoliť premiestnenie hovädzieho dobytku do chovu v ozdravovaní, ak spĺňajú aspoň jednu z nasledovných podmienok:

a) zvieratá sú určené na výkrm a spĺňajú nasledovné podmienky:

i) zvieratá

- pochádzajú od vakcinovaných a pravidelne revakcinovaných samíc,

alebo

- boli pravidelne vakcinované a revakcinované podľa návodu výrobcu vakcínou gE-deletovanou,

alebo

- v chove pôvodu mali negatívny výsledok sérologického testu na protilátky podľa bodu 1 písm. c), a test bol vykonaný na vzorke krvi odobratej počas 14 dní pred premiestnením, a

ii) premiestňujú sa bez toho, aby prišli do kontaktu so zvieratami nižšieho zdravotného štatútu s neznámym štatútom vo vzťahu k IBR, kde sa podľa schváleného ozdravovacieho programu všetky zvieratá vykrmujú a odkiaľ sa prevážajú priamo na bitúnok;

b) zvieratá pochádzajú z chovu, kde sú očkované a pravidelne preočkované všetky zvieratá staršie ako 6 mesiacov. Všetky zvieratá v stáde staršie ako 6 mesiacov mali negatívny výsledok sérologického testu na protilátky proti gE-glykoproteínu vírusu IBR v intervale najviac 12 mesiacov a zvieratá mali negatívne výsledky testu na protilátky v krvnej vzorke, odobratej za posledných 14 dní pred odoslaním, ako je uvedené v časti I v bode 1 písm. c) bode i);

3. Hovädzí dobytok určený na chov a produkciu, ktorý je určený do chovu úradne bez výskytu IBR a ktorý nepochádza z chovu úradne bez výskytu IBR musí spĺňať nasledovné dodatočné záruky:

a) musia byť v súlade s dodatočnými zárukami stanovenými v bode 1 písm. a) a b);

b) tieto a všetky ostatné zvieratá v tom istom zariadení uvedenom v časti I bode 1 písm. b) musia mať negatívne výsledky sérologického testu krvných vzoriek odobratých na zistenie protilátok proti celému IBR najskôr 21 dní po ich príchode do zariadenia;

c) neboli očkované proti IBR.

4. Hovädzí dobytok určený na chov a produkciu, ktorý je určený do chovu bez výskytu IBR ktorý nepochádza z chovu úradne bez výskytu IBR, alebo z chovu bez výskytu IBR musí spĺňať nasledovné dodatočné záruky:

a) musia byť v súlade s dodatočnými zárukami stanovenými v časti I v bode 1 písm. a) a b);

b) tieto a všetky ostatné zvieratá v tom istom zariadení uvedenom v časti I v bode 1 písm. b) musia mať negatívne výsledky sérologického testu krvných vzoriek odobratých na zistenie protilátok podľa časti I, bodu 1 písm. c) bodu i) najskôr 21 dní po ich príchode do zariadenia;.

5. Hovädzí dobytok určený na chov a produkciu, ktorý je určený do chovu úradne bez výskytu IBR a ktorý pochádza z chovu úradne bez výskytu IBR musí spĺňať nasledovné dodatočné záruky:

a) musí byť v súlade s dodatočnými zárukami stanovenými v časti I v bode 1 písm. a);

b) tieto zvieratá musia mať negatívne výsledky sérologického testu krvných vzoriek odobratých na zistenie protilátok proti celému IBR v období 30 dní pred ich zaradením do chovu;

c) neboli očkované proti IBR;

6. Hovädzí dobytok určený na chov a produkciu, ktorý je určený do chovu bez výskytu IBR a ktorý pochádza z chovu úradne bez výskytu IBR, alebo z chovu bez výskytu IBR musí spĺňať nasledovné dodatočné záruky:

a) musí byť v súlade s dodatočnými zárukami stanovenými v časti I v bode 1 písm. a);

b) tieto zvieratá musia mať negatívne výsledky sérologického testu krvných vzoriek odobratých na zistenie protilátok proti celému IBR v období 30 dní pred ich zaradením do chovu;

7. Hovädzí dobytok určený na bitúnok sa musí prevážať priamo do cieľového bitúnku na zabitie.

8. Sérologický test uvedený v časti I v bode 1 písm. c) bod ii) na zistenie protilátok proti celému vírusu IBR je štandardizovaný podľa silne pozitívneho, slabo pozitívneho a negatívneho séra, prijatých ako medzinárodný OIE štandard pre testy na IBR.

II. Klasifikácia chovov

1. Chov úradne bez výskytu IBR

a. chov hovädzieho dobytká je považovaný za chov úradne bez výskytu IBR, ak spĺňa tieto podmienky

1. žiadne podozrenie na infekciu IBR nebolo zaznamenané v chove počas uplynulých 6 mesiacov a všetok hovädzí dobytok v chove je bez klinických príznakov infekcie IBR

2. chov musí tvoriť samostatnú epidemiologickú jednotku a zvieratá z chovu nesmú mať možnosť priameho kontaktu so zvieratami s nižším štatútom ohľadom IBR
3. spĺňa požiadavky na premiestňovanie uvedené v bodoch 3 a 5 kap. I
4. kravy sú inseminované len semenom býkov získaným v súlade s vládnym nariadením č. 290/2003 Z.z. a ktoré boli vyšetrené s negatívnym výsledkom na protilátky ako je uvedené v časti I, bod 1 písm. c) bode ii), alebo boli pripustené býkmi z chovu úradne bez výskytu IBR
5. v chove sa uplatňuje aspoň jeden z týchto kontrolných režimov
  - i. všetky samice a samce používané alebo určené na chovné účely a zvieratá staršie ako 9 mesiacov boli sérologicky vyšetrené s negatívnym výsledkom na protilátky v súlade s časťou I, bod 1 písm. c) bode ii), na aspoň dvoch vzorkách krvi odobratých v rozpätí 5 až 7 mesiacov alebo
  - ii. ak úvodný monitoring a záverečné vyšetrenie bolo negatívne v súlade s časťou I, bod 1 písm. c) bode ii) alebo
  - iii. v malých chovoch úvodný monitoring bol negatívny v súlade s časťou I, bod 1 písm. c) bode ii) alebo
  - iv. všetok hovädzí dobytok v chove pochádza zo stáda úradne bez výskytu IBR

b. Chov si udrží štatút úradne bez výskytu IBR, ak

1. sa naďalej uplatňujú podmienky v bodoch a) 1 až 3,

a

2. v chove sa uplatňuje kontrolný režim

- i. 5 zvierat starších ako 24 mesiacov z každého ustajňovacieho objektu farmy reagovalo s negatívnym výsledkom v sérologickom vyšetrení na zistenie protilátok ako je uvedené v časti I bod 1 písm. c) bode ii) vykonanom na jednej vzorke krvi odobratej v rozpätí nie viac ako 6 mesiacov

c. Štatút chovu úradne bez výskytu IBR sa pozastaví, ak počas vyšetrení uvedených v bodoch b) 2 i zvieratá reagovalo s pozitívnym výsledkom na vyšetrenie na protilátky ako je uvedené v časti I bod 1 písm. c) bode ii).

d. Štatút chovu úradne bez výskytu IBR pozastavený podľa bodu c) sa obnoví len po sérologickom vyšetrení vykonanom s negatívnym výsledkom pri dvoch príležitostiach s rozpätím aspoň 2 mesiacov a počínajúc nie skôr ako 30 dní po odstránení séropozitívnych zvierat, ktoré zahŕňa sérologické vyšetrenie na protilátky ako je uvedené v časti I bod 1 písm. c) bode ii) všetkého hovädzieho dobytku na vzorke krvi.

2. Chov bez výskytu IBR

a) chov hovädzieho dobytku je považovaný za chov bez infekcie IBR, ak spĺňa tieto podmienky

1. žiadne podozrenie na infekciu IBR nebolo zaznamenané v chove počas uplynulých 6 mesiacov a všetok hovädzí dobytok v chove je bez klinických príznakov infekcie IBR
2. spĺňa požiadavky na premiestňovanie uvedené v bodoch 4 a 6 kap. I
3. samice sú inseminované len semenom býkov získaným v súlade s vládnym nariadením č. 290/2003 Z.z. a ktoré boli vyšetrené s negatívnym výsledkom na protilátky ako je uvedené v časti I, bod 1 písm. c), alebo boli pripustené býkmi z chovu bez výskytu IBR
4. v chove sa uplatňuje aspoň jeden z týchto kontrolných režimov
  - i. všetky samice a samce používané alebo určené na chovné účely staršie ako 9 mesiacov boli sérologicky vyšetrené s negatívnym výsledkom na

protilátky ako je uvedené v časti I, bod 1 písm. c) bode i), na aspoň dvoch vzorkách krvi odobratých v rozpätí 5 až 7 mesiacov
alebo

ii. všetok hovädzí dobytok v chove pochádza zo stáda bez výskytu IBR

b) Chov si udrží štatút bez výskytu IBR, ak

1. sa naďalej uplatňujú podmienky v bodoch a) 1 až 3,

a

2. v chove sa uplatňuje kontrolný režim

i. 5 zvierat starších ako 24 mesiacov z každého ustajňovacieho objektu farmy reagovalo s negatívnym výsledkom v sérologickom vyšetrení na zistenie protilátok ako je uvedené v časti I bod 1 písm. c) bode i), vykonanom na jednej vzorke krvi odobratej v rozpätí nie viac ako 6 mesiacov
alebo

c) Štatút chovu bez výskytu IBR sa pozastaví, ak počas vyšetrení uvedených v bodoch b) 2 i zvierat reagovalo s pozitívnym výsledkom na vyšetrenie na protilátky ako je uvedené v časti I bod 1 písm. c) bode i).

d) Štatút chovu bez výskytu IBR pozastavený podľa bodu c) sa obnoví len po sérologickom vyšetrení vykonanom s negatívnym výsledkom pri dvoch príležitostiach s rozpätím aspoň 2 mesiacov a počínajúc nie skôr ako 30 dní po odstránení zvierat pozitívnych proti terénemu vírusu IBR, ktoré zahŕňa sérologické vyšetrenie na protilátky ako je uvedené v časti I bod 1 písm. c) bode i) všetkého hovädzieho dobytku na vzorke krvi.

3. Chov zaradený do ozdravovania

a) Chov, ktorý má vypracovaný individuálny program ozdravovania a vykonáva ozdravovanie

b) Chov, ktorý má vypracovaný individuálny program ozdravovania, ale nevykonáva ozdravovanie

c) Chov, ktorý nemá vypracovaný individuálny program ozdravovania, ale úvodný monitoring v chove bol vykonaný a je známy kritický vek zvierat

4. Chov s neznámym štatútom

Chov, v ktorom nebol vykonaný úvodný monitoring a ani z anamnézy chovu nie sú známe údaje ohľadom IBR

10. Rozsah vykonávaného monitoringu

U chovov bez výskytu protilátok pri úvodnom monitoringu sa pokračuje postupom na uznanie chovu úradne bez výskytu IBR.

U chovov s výskytom protilátok sa vypracuje individuálny program ozdravovania od IBR a v chove sa monitoruje kontrolná skupina.

U chovov uznaných za chov úradne bez výskytu IBR sa postupuje podľa časti II, bodu 1 písm. b).

U chovov uznaných za chov bez výskytu IBR sa postupuje podľa časti II, bodu 2 písm. b).

Výskyt protilátok proti terénemu vírusu u zvierat'a je nutné zaznamenávať do pasu zvierat'a, spolu s údajmi o vakcinácii, resp. revakcinácii zvierat'a proti IBR.

11. Úlohy orgánov štátnej správy pri eradikácii IBR

Ministerstvo pôdohospodárstva SR

- schvaľuje Národný plán eradikácie IBR/IPV
- rozhoduje o úhrade nákladov a škôd pri eradikácii IBR/IPV

Štátna veterinárna a potravinová správa SR

- vypracuje návrh plánu eradikácie choroby a jeho zmeny a doplnky a predkladá ich na schválenie MP SR
- zabezpečuje školenia všetkých orgánov veterinárnej správy k národnému plánu eradikácie IBR
- organizuje informovanie vlastníkov zvierat o národnom pláne eradikácie IBR prostredníctvom chovateľských zväzov a prostredníctvom podriadených organizácií
- vypracuje systém hlásení na kontrolu postupu ozdravovania stád od IBR v SR
- prostredníctvom odbornej skupiny pravidelne raz za pol roka vyhodnocuje postup ozdravovania a výsledky predkladá na MP SR
- vykonáva regionalizáciu SR z pohľadu IBR/IPV
- predkladá správy EK
- navrhuje ministrovi pôdohospodárstva rozpočet na vykonanie plánu eradikácie

Krajská veterinárna a potravinová správa

- metodicky usmerňuje a koordinuje postup ozdravovania na území kraja
- vyhodnocuje priebeh ozdravovania v kraji, podáva návrhy na zmeny a doplnky plánu ozdravovania na ŠVPS
- kontroluje plnenie nariadených opatrení na úrovni RVPS

Regionálna veterinárna a potravinová správa

- vydá veterinárne opatrenia pre všetkých chovateľov HD vo svojej pôsobnosti v súlade s bodom 12
- vykoná osvetovú činnosť v chovateľskej verejnosti o cestách prenosu IBR/IPV, klinických príznakoch a stratách v chovoch hovädzieho dobytku
- vykoná školenia súkromných veterinárnych lekárov, ktorí budú vykonávať odborné veterinárne činnosti v rámci programu a podieľať sa na tvorbe individuálnych ozdravovacích programov chovu
- vykoná klasifikáciu chovov v regióne na základe stanovených kritérií
- schvaľuje plán ozdravovania pre jednotlivé chovy
- vyhodnocuje plnenie individuálnych ozdravovacích plánov
  - za účasti súkromného veterinárneho lekára a chovateľa vykoná hodnotenie plánu eradikácie IBR/IPV v ozdravovaných chovoch 2x ročne. Po vykonaní hodnotenia vývoja nákazovej situácie v stáde navrhne ďalší postup eradikácie IBR/IPV v chovePredmetom hodnotenia bude najmä:
  - rozšírenie choroby

- plnenie programu ozdravovania
- výkon očkovania
- vyradovanie pozitívnych zvierat
- a ďalšie termínované úlohy uvedené v pláne ozdravovania
- prijíma opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov pri ozdravovaní pre vlastníka zvierat
- vyhodnocuje plnenie individuálnych ozdravovacích plánov a monitoring a nákazovú situáciu v celom regióne
- prekladá správy o priebehu ozdravovania v regióne na KVPS a ŠVPS

Štátne veterinárne a potravinové ústavy

- zabezpečujú laboratórne vyšetrenie na IBR v súlade s plánom ozdravovania a pokynmi referenčného laboratória
- spracúvajú a prekladajú dáta vyšetrení podľa inštrukcií referenčného laboratória
- poskytujú odborné poradenstvo KVPS a RVPS

Referenčné laboratórium IBR

- vypracuje metodiku laboratórneho vyšetrenia IBR v rámci národného eradikačného plánu
- vypracuje metodiku zberu dát vyšetrení z jednotlivých laboratórií vykonávajúcich diagnostiku IBR
- výsledky laboratórneho vyšetrenia IBR predkladá na ŠVPS SR
- poskytuje odborné poradenstvo iným laboratóriám a orgánom veterinárnej správy

12. Povinnosti chovateľa

- uzatvoriť dohodu so súkromným veterinárnym lekárom o vykonávaní odborných veterinárnych činností nevyhnutných na vykonávanie ozdravovacieho programu
- zabezpečiť vykonanie úvodného monitoringu a laboratórne výsledky uviesť do pasov zvierat
- v spolupráci so súkromným veterinárnym lekárom vypracovať plán ozdravovania pre chov a po jeho schválení príslušnou RVPS ho dodržiavať
- predkladať polročné hlásenie o priebehu ozdravovania na príslušnú RVPS
- dodržiavať povinnosti vo vzťahu k identifikácii a registrácii zvierat a premiestňovaniu zvierat
- zabezpečiť aby zvieratá neprichádzali do kontaktu so zvieratami s neznámym alebo nižším zdravotným štatútom, najmä v súvislosti s pastvou
- dodržiavať podmienky na ochranu chovov pred zavlečením nákaz a ďalšie povinnosti vyplývajúce z individuálneho programu ozdravovania

13. Individuálny program ozdravovania chovu

Ozdravovací plán má obsahovať tieto náležitosti:

1. identifikácia chovu podľa údajov v CEHZ
2. identifikácia súkromného veterinárneho lekára zodpovedného za chov a zmluva
3. stručná charakteristika poľnohospodárskeho subjektu
  - schematický náčrt farmy
  - súpis zvierat v chovu podľa kategórií
  - dátum a výsledky úvodného monitoringu (kópie laboratórných výsledkov)
  - spôsob ozdravenia chovu – radikálna metóda (úplná repopulácia chovu na základe súhlasu chovateľa vykonaná buď okamžite alebo počas niekoľkých mesiacov nevyhnutných na odsun všetkých vekových kategórií na zabitie) alebo eliminačná metóda

- DDD činnosť - čistenie a dezinfekcia sa musí vykonávať pod veterinárnym dozorom a podľa pokynov úradného veterinárneho lekára na náklady majiteľa chovu alebo osoby, ktorá zodpovedá za chov; na vykonanie čistenia a dezinfekcie sa môžu použiť len dezinfekčné prostriedky a ich koncentrácie, ktoré orgán veterinárnej správy na tento účel úradne schválil
- kontrolné mechanizmy priebehu ozdravovacieho plánu – pravidelné vyhodnocovanie
- predpokladaný termín ukončenia ozdravenia chovu
- kópiu národného eradikačného plánu ako neoddeliteľnej súčasti plánu.

v prípade eliminačnej metódy ozdravovací plán ďalej má obsahovať

- vybranú metódu ozdravovania
  1. bez použitia vakcinácie (doporučené v latentne infikovaných chovoch s nižším percentuálnym zastúpením sérologicky pozitívnych zvierat, kde je možná rýchla obmena základného stáda)
  2. s použitím vakcinácie
- spôsob identifikácie (dodatočného označenia) zvierat s protilátkami proti terénnemu vírusu
- vakcinačný program
- harmonogram obnovy stáda na základe výsledkov sérologickej depistáže
- spôsob kontroly postupnej eliminácie vírusu z chovu – vytvorenie kontrolných skupín zvierat, ktoré je potrebné pravidelne sérologicky vyšetrovať.

14. Očkovanie proti IBR

Vakcíny musia byť registrované v SR na použitie proti IBR a ich použitie musí byť v súlade so vzorom individuálneho ozdravovacieho programu.

Vo vakcinačnom programe, ktorý je súčasťou individuálneho ozdravovacieho programu, musí byť uvedený

- a) druh očkovacej látky,
- b) určenie kategórie a veku zvierat, ktoré sa očkujú, vrátane vakcinačnej schémy,
- c) určenie času, po ktorý sa očkovanie vykonáva,
- d) spôsob osobitnej identifikácie a registrácie očkovaných zvierat .

15. Štatúty chovov vzhľadom k IBR

A. Infikovaný chov:

Chov infikovaný terénnym vírusom IBR;

B. Ozdravovaný chov:

Chov, v ktorom prebieha ozdravovanie v zmysle vypracovaného ozdravovacieho programu;

C: Chov bez výskytu IBR:

Chov bez vírusu IBR a bez protilátok proti terénnemu vírusu IBR (ozdravený chov);

D: Chov úradne bez výskytu IBR:

Chov bez vírusu IBR a protilátok proti vírusu IBR

E: Chov s neznámym štatútom

Chov, v ktorom nebol vykonaný úvodný monitoring a ani z anamnézy chovu nie sú známe údaje ohľadom IBR

16.Prílohy

- vzor individuálneho ozdravovacieho programu

Príloha

Plán ozdravovania od IBR/IPV v chovoch hovädzieho dobytku - vzor

Dokladová časť

- mapka poľnohospodárskeho podniku
  - farma ozdravovania
  - ďalšie farmy
  - vyznačenie vzdialeností medzi farmami
  - vyznačenie vykonávaných presunov zvierat
- plán ozdravovanej farmy
  - vyznačenie objektov s chovanými kategóriami hovädzieho dobytku
  - výbehov
  - iných činností na farme (sklady, mechanizácia a pod.)
- výsledky laboratórnych analýz
- zápisy z komisionálnych kontrol.

Charakteristika chovu

- názov chovu a identifikácia chovu v CEHZ
- úroveň ochranných opatrení proti zavlečeniu chorôb
- počty hovädzieho dobytku podľa kategórií
- počty hovädzieho dobytku na farmách podľa kategórií
- súčasná organizácia chovu
- presuny - evidencia
- výkon inseminácie
- kontrola úžitkovosti
- veterinárna starostlivosť a služby - úroveň
- spôsob odchovu teliat - výživa
  - ustajnenie
- kŕmenie - krmovinová základňa
  - kŕmna technika
  - systém (centrálne miešareň, rozvoz do objektov, na farmy a pod.)
- dojenie - centrálna dojareň
  - na stojisku
- systém likvidácie hnoja - denný odvoz na centrálnu hnojisko na farme, mimo farmu
  - hnojisko pri maštalnom objekte a pod.
- systém likvidácie močovky
- zámer chovateľa – stavy
  - odchov teliat určených na ďalší chov
  - prenosy embryí
  - brakácia a % úhynov
  - produkcia úžitkových jalovic a pod.

I. Eliminačná metóda - postup ozdravovania chovov hovädzieho dobytku pri použití vakcíny

1. aktívne ohnisko

- a) dodržiavať zásady ochrany chovov proti zavlečeniu chorôb
- b) pravidelne vykonávať dezinfekciu, dezinfekciu, deratizáciu
- c) dodržiavať požiadavky na premiestňovanie zvierat do chovu
- d) dodržiavať požiadavky na identifikáciu a registráciu zvierat
- e) na základe potvrdenia aktívneho ohniska RVPS po dohode s chovateľom nariadi vakcináciu celého stavu zvierat konvenčnou alebo markerovou vakcínou v súlade s návodom výrobcu po dobu minimálne jeden rok (konvenčnú vakcínu hradí štát , markerovú vakcínu si hradí chovateľ.) zvieratá musia byť označené v pasoch zvierat ako pozitívne proti terénemu vírusu

IBR ak bola použitá konvenčná vakcína .

- f) v prípade použitia markerovej vakcíny v priebehu prvého roku ozdravovania po uplynutí 3 mesiacov od primovakcinácie označiť v pase zvieratá ako pozitívne všetky zvieratá vo veku nad 7 mesiacov a vyšetrovať priebežne teľatá vo veku 7 mesiacov - výsledok vyšetrenia označíme v pasoch
- g) dátum vakcinácie, resp. revakcinácie vyznačiť v pase
- h) podľa stanoveného harmonogramu zaradiť do chovu nové zvieratá po dohode s príslušnou RVPS
- i) po prvom roku úspešného (nie sú zaznamenané nové séropozitívne zvieratá proti terénemu vírusu IBR aspoň po dobu 3 mesiacov) ozdravovania prejsť na postup ozdravovania uvedeným kľudovým ohniskom I, alebo II alternatíva

2. kľudové ohnisko – I. alternatíva

- a) dodržiavať zásady ochrany chovov proti zavlečeniu chorôb
- b) pravidelne vykonávať dezinfekciu, dezinsekciu, deratizáciu
- c) dodržiavať požiadavky na premiestňovanie zvierat do chovu
- d) dodržiavať požiadavky na identifikáciu a registráciu zvierat
- e) na základe úvodného (vstupného) monitoringu určiť tzv. kritický vek zvierat kedy nastane infekcia a označiť všetky staršie zvieratá ako infikované terénnym vírusom IBR, mladšie zvieratá pokladať za negatívne na terénny vírus
- f) pozitívne zvieratá v chove označiť v pasoch zvierat ako pozitívne proti terénemu vírusu IBR
- g) všetky séropozitívne zvieratá vakcinovať konvenčnou vakcínou na náklady štátu, alebo markerovou vakcínou na náklady chovateľa, séronegatívne zvieratá v chove môžu byť na náklady chovateľa vakcinované markerovou vakcínou po dohode s chovateľom a príslušnou RVPS
- h) vytvoriť kontrolné tzv. „ indikátorové „ skupiny u sérologicky negatívnych zvierat na terénny vírus IBR (5 kusov zvierat z každého objektu v polročných) intervaloch v zmysle Plánu eradikácie sérologicky vyšetrovať
- i) sérologicky vyšetrovať negatívne zvieratá na prítomnosť protilátok proti terénemu vírusu pri
  - potratoch
  - predčasných pôrodoch
  - mŕtvo narodených teľatách
- j) ukončenie vakcinácie zvierat - po vyradení z chovu posledného seropozitívneho kusa na terénny vírus a po dvojito vyšetrení v rozpätí 6 mesiacov všetkých zvierat v chove nad 9 mesiacov s negatívnym výsledkom

3. kľudové ohnisko – II. alternatíva

- a) dodržiavať zásady ochrany chovov proti zavlečeniu chorôb
- b) pravidelne vykonávať dezinfekciu, dezinsekciu, deratizáciu
- c) dodržiavať požiadavky na premiestňovanie zvierat do chovu
- d) dodržiavať požiadavky na identifikáciu a registráciu zvierat
- e) so súhlasom chovateľa a na jeho náklady vykonať úvodný (vstupný) monitoring u všetkých zvierat starších ako 6 mesiacov v chove
- f) pozitívne zvieratá po vyšetrení v chove označiť v pasoch, prípadne na ušných značkách ako pozitívne proti terénemu vírusu IBR
- g) odporúčame zvieratá ustajniť podľa výsledkov sérologického vyšetrenia
- h) všetky zvieratá séronegatívne nad 6 mesiacov sa doporučuje vakcinovať markerovou vakcínou na náklady chovateľa, všetky séropozitívne zvieratá v chove vakcinovať konvenčnou vakcínou na náklady štátu, alebo markerovou vakcínou na náklady chovateľa po dohode s chovateľom a príslušnou RVPS,
- i) vytvoriť kontrolné tzv. „ indikátorové „ skupiny u sérologicky negatívnych zvierat na terénny vírus IBR (5 kusov zvierat z každého objektu v polročných) intervaloch v zmysle Plánu eradikácie sérologicky vyšetrovať
- j) sérologicky vyšetrovať negatívne zvieratá na prítomnosť protilátok proti terénemu vírusu pri
  - potratoch
  - predčasných pôrodoch
  - mŕtvo narodených teľatách

k) ukončenie vakcinácie zvierat po vyradení z chovu posledného seropozitívneho kusa na terénny vírus a po dvojitom vyšetrení v rozpätí 6 mesiacov všetkých zvierat v chove nad 9 mesiacov s negatívnym výsledkom

II. Eliminačná metóda - postup ozdravovania chovov hovädzieho dobytká bez použitia vakcinácie (prevalencia do 10 - 15 %)

- a) dodržiavať zásady ochrany chovov proti zavlečeniu chorôb
- b) pravidelne vykonávať dezinfekciu, dezinfekciu, deratizáciu
- c) dodržiavať požiadavky na premiestňovanie zvierat do chovu
- d) dodržiavať požiadavky na identifikáciu a registráciu zvierat
- e) po úvodnom (vstupnom) monitoringu s prevalenciou do 10 – 15 % so súhlasom chovateľa a na jeho náklady vykonať vyšetrenie u skupiny zvierat, v ktorých bola zaznamenaná seropozitivita postupne od skupiny najstarších zvierat po najmladšie)
- f) pozitívne zvieratá označiť na ušných značkách a v pasoch zvierat ako pozitívne proti terénnemu vírusu IBR
- g) prednostne podľa pokynu príslušnej RVPS vyradiť z chovu všetky pozitívne zvieratá a v stanovenom termíne po dohode s vlastníkom zvierat tieto premiestniť na bitúnok
- h) chov prehlásiť ako úradne bez výskytu IBR po vyradení posledného seropozitívneho kusa na terénny vírus z chovu a po dvojitom vyšetrení v rozpätí 6 mesiacov všetkých zvierat v chove nad 9 mesiacov s negatívnym výsledkom

III. Radikálna metóda - postup ozdravovania chovov hovädzieho dobytká

- a) dodržiavať zásady ochrany chovov proti zavlečeniu chorôb
- b) pravidelne vykonávať dezinfekciu, dezinfekciu, deratizáciu
- c) dodržiavať požiadavky na premiestňovanie zvierat do chovu
- d) dodržiavať požiadavky na identifikáciu a registráciu zvierat
- e) všetky zvieratá v chove označiť na ušných značkách a v pasoch zvierat ako pozitívne proti terénnemu vírusu IBR
- f) všetky zvieratá v chove po súhlase vlastníka vyradiť na zabitie na bitúnok buď jednorazovo alebo postupne
- g) vykonať dezinfekciu, dezinfekciu, deratizáciu ustajňovacích objektov
- h) chov obnoviť zvieratami z chovu úradne bez výskytu, alebo bez výskytu IBR podľa kritérií určených RVPS.